

مقایسه میدانی شاخص‌های محوری اخلاق پزشکی در جوامع غربی و ایران

دکتر سام ارانی^۱، شبنم گلزار مشکی^۲

حرفه پزشکی همواره از تقدس و جایگاهی ویژه در بین ادیان و جوامع انسانی برخوردار بوده است. در زمانی نه چندان دور، پزشک را حکیم خطاب می‌کردند که اگر به دلیل آن توجه کنیم، علت تقدس این حرفه مشخص می‌گردد. در گذشته یک حکیم باشی از امکانات ابتدایی تشخیصی و آزمایشگاهی برخوردار نبود؛ اما بسیاری از مشکلات درمانی جامعه خود را حل می‌کرد. راز این موضوع، در حکیم بودن وی بود. افرادی چون حکیم بوعلی سینا، به واسطه حکمتی که از عبادت، تفکر و خضوع، سرچشمه می‌گرفت، به حل مشکلات درمانی می‌پرداختند که از محور بودن اخلاق و امور معنوی در این حرفه حکایت می‌کند. در سال‌های اخیر، پژوهش‌های بسیاری درباره اخلاق پزشکی صورت گرفته که در این میان، شاخص‌های مهم اخلاق پزشکی از دیدگاه بیماران، آن هم در جوامع غربی و شرقی، کمتر مورد توجه واقع شده است. این پژوهش، به بررسی

^۱ - پزشک و PhD تاریخ ادیان، انگلستان

^۲ - کارشناس ارشد هنر، ایران

این موضوع می‌پردازد. این پژوهش به روش مقطعی، در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ شمسی (۲۰۱۲ میلادی)، در شهرهای تهران، اصفهان و اهواز (ایران) و لندن (انگلستان)، پاریس (فرانسه) و ژنو (سوئیس)، صورت گرفته است. در هر شهر، چهار بیمارستان به صورت تصادفی انتخاب گردیدند. از هر بیمارستان نیز تعداد ۵۰ نفر از بیماران بستری در بخش‌های مختلف، به صورت تصادفی و با رعایت تساوی جنسیتی، مورد مصاحبه شخص به شخص، در مورد یازده شاخص مهم اخلاق پزشکی که با پژوهش‌های متعدد میدانی، استخراج گردیده بودند، قرار گرفتند. در شهرهای تهران، اصفهان و اهواز، بیماران اولویت مهم‌ترین شاخص‌های اخلاق پزشکی را بدین گونه انتخاب کردند: ایمان به خدا (۶۸/۵ درصد)، اخلاق نیکو (۳۱/۳ درصد)، عدم مادی‌گرایی (۳۰/۴۵ درصد)، وجدان کاری (۳۰/۱۶ درصد)، رقت قلب و دلسوزی (۲۵/۷۳ درصد)، تلاش در به روز بودن دانش پزشکی (۲۴/۱۹ درصد)، تجربه کاری (۲۳/۸۷ درصد)، صبر در برخورد با بیمار (۲۰/۱۶ درصد)، دقت عمل در کار (۱۸/۷۵ درصد)، وقت‌شناسی (۱۷/۲۲ درصد) و حفظ اسرار بیمار (۱۵/۷۳ درصد). اما در شهرهای لندن، پاریس و ژنو، بیماران اولویت مهم‌ترین شاخص‌های اخلاق پزشکی را، بدین گونه انتخاب کردند. تجربه کاری (۷۰/۵۸ درصد)، تلاش در به روز بودن دانش پزشکی (۳۸/۰۳ درصد)، دقت عمل در کار (۲۵/۸۹ درصد)، حفظ اسرار بیمار (۲۴/۶۵ درصد)، وقت‌شناسی (۲۱/۰۲ درصد)، وجدان کاری (۱۹/۹۶ درصد)، صبر در برخورد با بیمار (۱۰/۵۶ درصد)، رقت قلب و دلسوزی (۷/۳۸ درصد)، اخلاق نیکو (۴/۱۲ درصد)، عدم مادی‌گرایی (۴/۰۲ درصد) و ایمان به خدا (۳/۹۸ درصد).

یافته‌های به دست آمده نشان می‌دهد که اختلاف دیدگاه جوامع غربی و

ایران در اصول اخلاق پزشکی، بسیار عمیق و ریشه‌ای است. "انسان محوری"، "عقل گرایی" و "علم سالاری"، از مبانی اخلاق پزشکی در غرب است. در حالی که در اندیش جامع ایرانی، "خدا محوری"، "اخلاق گرایی" و "خدمت رسانی"، از ارکان پایه، محسوب می‌شوند. تضادی که در تمامی پایه‌های اندیش ایرانی و غرب، به چشم می‌خورد.

واژگان کلیدی: اخلاق پزشکی، اندیش غربی، اندیش ایرانی.

